

GOVERNMENT OF GUJARAT

LEGAL DEPARTMENT

Saurashtra Act No. III of 1952 The Saurashtra Estates Acquisition Act, 1952

(As modified upto 31st December, 1982)

ગુજરાત સરકાર

કાયદા વિભાગ

સન ૧૯૫૨નો સૌરાષ્ટ્ર અધિનિયમ નંબર ૩
સૌરાષ્ટ્ર એસ્ટેટ સંપાદન અધિનિયમ, ૧૯૫૨

(સન ૧૯૮૨ના ડિસેમ્બર મહિનાની ૩૧ મી તારીખ સુધી સુધાર્યા પ્રમાણે)

○—○—○

[Price : Re. 1--50 Ps.]

સૌરાષ્ટ્ર એસ્ટેટ સંપાદન અધિનિયમ, ૧૯૫૨

અનુક્રમણિકા

પ્રસ્તાવના

કલમો

પૃષ્ઠ

૧. ટૂંકી સંજ્ઞા, વ્યાપ્તિ અને આરંભ	...	...	...	...	...	૧
૨. વ્યાખ્યા	...	...	...	...	...	૧
૩. ગિરાસદારી અને બારખલી સત્તાપ્રકારોની નાબૂદી	...	...	...	...	...	૨
૪. કોઈ એસ્ટેટમાં ગિરાસદારી અથવા બારખલી નાબૂદીના પરિણામો	...	...	...	...	...	૨
૪ક. ભોગવટાહકોનું સંપાદન અને અમુક ગામઠાણની જમીનમાં ગણિતિયાએ અને કબજા-ગિરાદારે ઉપરના બાંધકામની ખરીદી કરવા બાબત	...	...	...	...	...	૩
૪ખ. ગામઠાણની જમીન અને ઉપરનું બાંધકામ ખાલી કરાવવા ઉપર પ્રતિબંધ	...	...	...	...	...	૪
૪ગ. ગામઠાણની જમીનમાં ભોગવટાહકો સંપાદન કરવા માટે અને કલમ ૪-ક હેઠળ ઉપરના બાંધકામની ખરીદી કરવા માટે સમય વધારવા બાબત	...	...	...	...	...	૪
૫. અમુક જમીનો સંપાદન કરી શકાશે નહિ	...	...	...	...	...	૪
૬. અમુક લેવડદેવડો ઉપર નિયંત્રણો	...	...	...	...	...	૫
૭. ગિરાસદારો અને બારખલીદારોના હકોની નાબૂદી માટે તેમને આપવાનું વળતર	...	...	...	...	...	૫
૮. કલેક્ટરના ચૂકાદા સામે અપીલ	...	...	...	...	...	૬
૯. મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અનુસરવાની કાર્યરીતિ	...	...	...	...	...	૬
૧૦. મુદત	...	...	...	...	...	૬
૧૧. કોર્ટ ફી	...	...	...	...	...	૬
૧૨. મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલનો ચૂકાદો અને નિર્ણય આખરી ગણાશે	...	...	...	...	...	૬
૧૩. તપાસ અને કાર્યવાહી ન્યાયિક કાર્યવાહી ગણાશે	...	...	...	...	...	૬
૧૪. બીજા કોઈ હકો નાબૂદ કરવા અથવા તેમાં ફેરફાર કરવા માટે વળતરની રીત	...	...	...	...	...	૭
૧૫. સંપાદન કરેલી એસ્ટેટ સામે અમુક ગીરા અને ભોજાઓનો અમલ થઈ શકશે નહિ	...	...	...	...	...	૭
૧૬. નિયમો	...	...	...	...	...	૭
૧૭. ગિરાસદારી અથવા બારખલી જમીનને અધિનિયમ લાગુ પાડવા બાબત	...	...	...	...	...	૭
૧૮. રદ કરવા બાબત અને સુધારા	...	...	...	...	...	૭

સન ૧૯૫૨* નો સૌરાષ્ટ્ર અધિનિયમ નંબર ૩

[સૌરાષ્ટ્ર એસ્ટેટ સંપાદન અધિનિયમ, ૧૯૫૨]

[૨૧મી જાન્યુઆરી, ૧૯૫૨]

સન ૧૯૫૨ના સૌરાષ્ટ્ર અધિનિયમ નંબર ૨૧થી સુધારેલો.

સન ૧૯૫૪ના સૌરાષ્ટ્ર અધિનિયમ નંબર ૩૪થી સુધારેલો.

સન ૧૯૫૬ના સૌરાષ્ટ્ર અધિનિયમ નંબર ૨૨થી સુધારેલો.

સન ૧૯૫૬ના સૌરાષ્ટ્ર અધિનિયમ નંબર ૪૪થી સુધારેલો.

મુંબઈ (સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તાર) રાજ્ય અને સમવર્તી વિષયોને લગતા કાયદા સુસંગતીકરણ હુકમ, ૧૯૫૬થી સુધારેલો.

સન ૧૯૫૭ના મુંબઈ અધિનિયમ નંબર ૩૫થી સુધારેલો.

સન ૧૯૫૮ના મુંબઈ અધિનિયમ નંબર ૮૮થી સુધારેલો.

સન ૧૯૫૯ના મુંબઈ અધિનિયમ નંબર ૨૫થી સુધારેલો.

ગુજરાત રાજ્ય અને સમવર્તી વિષયોને લગતા કાયદા સુસંગતીકરણ હુકમ, ૧૯૬૦થી સુધારેલો.

સન ૧૯૬૧ના ગુજરાત અધિનિયમ નંબર ૨૪થી સુધારેલો.

સન ૧૯૬૪ના ગુજરાત અધિનિયમ નંબર ૧૫થી સુધારેલો.

ગિરાસદારો અને બારખલીદારોની અમુક એસ્ટેટના સંપાદન અને બીજી કેટલીક બાબતો માટે જોગવાઈ કરવા બાબત અધિનિયમ.

સૌરાષ્ટ્રના ગિરાસદારો અને બારખલીદારોની અમુક એસ્ટેટ સંપાદન કરવાનું અને તેની સાથે સંકળાયેલ બીજી કેટલીક બાબતો માટે જોગવાઈ કરવાનું ઈષ્ટ છે:-

આથી નીચેના અધિનિયમ કરવામાં આવે છે:-

૧. (૧) આ અધિનિયમ 'સૌરાષ્ટ્ર એસ્ટેટ સંપાદન અધિનિયમ, ૧૯૫૨' કહેવાશે.

(૨) તે ૨[૩[ગુજરાત રાજ્ય] નાં સમગ્ર સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તાર] ને લાગુ પડે છે.

(૩) તે તરત જ અમલમાં આવશે.

૨. આ અધિનિયમમાં, વિષય અથવા સંદર્ભથી વિરુદ્ધ ન હોય તો,-

(ક) "બીડની જમીન" એટલે સન ૧૯૫૧ ના એપ્રિલ મહિનાની ૧૭મી તારીખે ઢોર ચારવા અથવા ઘાસ કાપવા માટે ખાસ રીતે અનામત રાખવામાં આવી હોય અને તે માટે ગિરાસદાર અથવા બારખલીદાર જોનો ઉપયોગ કરતો હોય તેવી જમીન;

(ખ) "પડતર ખેડાણની જમીન" એટલે સન ૧૯૫૧ની ૧૭મી એપ્રિલ પહેલાં ત્રણ વર્ષ અથવા તેથી વધારે મુદત માટે ખેડવામાં આવી ન હોય તેવી ખેડાણની જમીન;

(ગ) "એસ્ટેટ" એટલે ગિરાસદારે અથવા બારખલીદારે ધરાવેલી કોઈપણ પ્રકારની કુલ જમીન અથવા તેનો અવિભક્ત ભાગ;

ટૂંકી સંજ્ઞા,
વ્યાપ્તિ અને
આરંભ.

વ્યાખ્યા.

* આ અધિનિયમ સન ૧૯૫૨ ના ફેબ્રુઆરી મહિનાની ૧૧મી તારીખે રાજપત્રમાં પ્રથમ પ્રસિધ્ધ કરેલો.

૧. ઉદ્દેશો અને કારણો માટે જુઓ સૌરાષ્ટ્ર રાજપત્ર, ભાગ ૧ ક, ૩૪૦-૩૪૩.

૨. મુંબઈ (સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તાર) રાજ્ય અને સમવર્તી વિષયોને લગતા કાયદા સુસંગતીકરણ હુકમ, ૧૯૫૬થી "સૌરાષ્ટ્ર" એ શબ્દને બદલે આ શબ્દો મૂક્યા છે.

૩. ગુજરાત રાજ્ય અને સમવર્તી વિષયોને લગતા કાયદા સુસંગતીકરણ હુકમ, ૧૯૬૦થી "મુંબઈ રાજ્ય" એ

(ધ) “ગૌચર” એટલે ગામનાં ઢોરોનાં ચરાણુ માટે મુકર કરેલી અને ગૌચર તરીકે ઓળખાતી જમીન;

(ચ) “જમીન” એટલે કોઈપણ પ્રકારની ગમે તે વર્ણનની જમીન અને જમીનમાંથી પ્રાપ્ત થતા ફાયદાનો અને જમીનને સંયુક્ત વસ્તુનો અથવા જમીનને સંયુક્ત કોઈપણ વસ્તુ જેડે કાયમી જોડાયેલી વસ્તુનો પણ સમાવેશ થશે.

(છ) આ અધિનિયમમાં વાપરવામાં આવ્યા હોય પરંતુ જેની વ્યાખ્યા આ અધિનિયમમાં નહીં પરંતુ સૌરાષ્ટ્ર જમીન સુધારા અધિનિયમ, ૧૯૫૧ અને સૌરાષ્ટ્ર બારખલી નાબૂદી અધિનિયમ, ૧૯૫૧માં કરવામાં આવી હોય તે શબ્દો અને શબ્દ પ્રયોગનો જે અર્થ તે અધિનિયમોમાં કરવામાં આવ્યો હોય તે જ થશે.

ગિરાસદારી અને
બારખલી સત્તા
પ્રકારોની નાબૂદી.

૩. (૧) સરકાર રાજ્યપત્રમાં જાહેરનામું બહાર પાડીને, વખતોવખત જાહેર કરી શકશે કે એ જાહેરનામાંમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તે તારીખથી ગિરાસદારો અથવા બારખલીદારોનાં તમામ હકો, ઈલાખા અને હિત, એ જાહેરનામામાં જણાવેલી કોઈ એસ્ટેટ અથવા તેના ભાગ સંબંધમાં બંધ થશે અને તે ૧[૨[ગુજરાત રાજ્ય]] માં નિહિત થશે; અને તે એસ્ટેટમાં અથવા તેના કોઈ ભાગમાં સમાવિષ્ટ થયેલી કોઈ જમીનને સંવર્ણન સદરહુ સત્તા પ્રકારોનાં તમામ હકબાજીઓ નષ્ટ થયેલા ગણાશે.

(૨) કોઈ એસ્ટેટ અથવા તેના કોઈ ભાગ સંબંધમાં અથવા જાહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ કરેલા કોઈ વિસ્તારની તમામ એસ્ટેટ સંબંધમાં પેટા--ક્લમ (૧) હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડી શકાશે.

(૩) પેટા--ક્લમ (૧) માંના કોઈ મજકૂર--

(ક) સૌરાષ્ટ્ર જમીન સુધારા અધિનિયમ, ૧૯૫૧ અથવા સૌરાષ્ટ્ર બારખલી નાબૂદી અધિનિયમ, ૧૯૫૧-ની જોગવાઈઓ હેઠળ જાતે ખેતી કરવા માટે ગિરાસદાર અથવા બારખલીદારને ફાળવેલી કોઈ જમીનને અથવા કોઈ ઘરખેડ જમીનને; અથવા

(ખ) (ગિરાસદાર અથવા બારખલીદાર સિવાયની) કોઈ વ્યક્તિ, જે કોઈ જમીન, માટે ઉપયુક્ત, અધિનિયમો પેકી કોઈ અધિનિયમ હેઠળ ભાગવટો કરનાર અને અથવા બનવાને હકદાર થાય તેને, લાગુ પડશે નહિ.

કોઈ એસ્ટેટમાં
ગિરાસદારી અથવા
બારખલી
નાબૂદીનાં
પરિણામો.

૪. ક્લમ ૩ હેઠળ એસ્ટેટ અથવા તેના કોઈ ભાગ સંબંધમાં સરકાર જાહેરનામું બહાર પાડે ત્યારે, એ જાહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ કરેલી તારીખથી એસ્ટેટના અથવા તેના કોઈ ભાગ સંબંધમાં નીચેનાં પરિણામો ઉદ્ભવશે, એટલે કે:—

(ક) (૧) તમામ જાહેર રસ્તાઓ, શેરીઓ, માર્ગો, પુલો, ખાઈઓ, બંધારા અને તેમની ઉપરની અથવા તેમની પાસેથી વાડ અને સમુદ્રનું અને/અથવા ભરતીના પાણીની નિશાની હેઠળનું બંદરનું તથા ખાડીનું તળિયું અને નદીનું, નહેરોનું, નાળાનું, સરોવરોનું, જાહેર કૂવાઓનું અને તળાવોનું તળિયું અને તમામ બંધા અને પાળાઓ ઊભા અને વહેતા પાણી અને ગૌચરો;

(૨) (બાંધકામ અથવા બીજાં બિન-ખેતીવિષયક હેતુઓ માટે વપરાતી જમીન સિવાયની) તમામ ખેડાણ-તી તથા ખેડવામાં આવી ન હોય તેવી પડતર ખેડાણની જમીનો.

(૩) તમામ બીડની જમીનો.

(૪) જેમની ઉપર બાંધકામ થયું ન હોય તેવી ગામની તમામ ગામઠાણની જમીનો અને જેમની ઉપર કારીગરો અને ભૂમિહીન મજૂરોના રહેણાંકો ઘરો આવેલાં હોય તેવી ગામતળની જમીનો, અને

૧. મુંબઈ (સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તાર) રાજ્ય અને સમવર્તી વિષયોને લગતા કાયદા સુસંગતીકરણ હુકમ, ૧૯૫૬ થી “રાજ્ય” એ શબ્દને બદલે આ શબ્દ મૂક્યા છે.

૨. ગુજરાત રાજ્ય અને સમવર્તી વિષયોને લગતા કાયદા સુસંગતીકરણ હુકમ, ૧૯૬૦ થી “મુંબઈ રાજ્ય”

(ખ) તમામ શાળાઓ, ધર્મશાળાઓ, ગાસ-ચોરાઓ, સાર્વજનિક મંદિરો અને જાહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવા બીજા જાહેર મકાનો અથવા બાંધકામો (જે જમીનો ઉપર તેવાં મકાનો અને બાંધકામો ઊભાં હોય તે સહિત જમીનો તેવી રીતે જાહેર કરવામાં આવે તેવી એસ્ટેટમાં સમાવેશ થતાં હોય તે ગિરાસદાર અથવા બારખલીદાર સિવાયની બીજી કોઈ વ્યક્તિના કોઈ હકો તેમાં અથવા તે ઉપર સ્થાપિત કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી અને તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાયદાથી બીજી રીતે જોગવાઈ કરવામાં આવે તે સિવાય ૧[૨[ગુજરાત રાજ્ય]] માં તે અંગે અથવા તેની ઉપરના અથવા તેને સંલગ્ન તમામ હકો સહિત નિહિત થશે. અને ગુજરાત રાજ્યની મિલકત ગણાશે અને આવી મિલકતમાં ગિરાસદાર અથવા બારખલીદારના તમામ હકો નષ્ટ થયેલા ગણાશે અને ડે[ક્લેક્ટર] ના સામાન્ય અથવા ખાસ હુકમોને અધીન રહીને ક્લેક્ટર અને લોકોના અથવા વ્યક્તિઓના કાયદેસર રીતે ચાલુ હોય તેવા આવવા જવાના હકો અથવા તે સિવાયના બીજા હકોને હંમેશા અધીન રહીને ક્લેક્ટર તેનો નિકાલ કરે તો તે કાયદેસર ગણાશે.

(ખ) આ અધિનિયમની જોગવાઈઓને અધીન રહીને, ગિરાસદાર અથવા બારખલીદાર પોતે ધરાવેલી બીજી બધી જમીનના સંબંધમાં ભોગવટો કરનાર ગણાશે.

૪[૪૬. (૧) કલમ ૪ ના ખંડ (ખ) માં અથવા તે સમયે અમલમાં હોય તેવા બીજા કોઈ કાયદામાં ગમે તે મજબૂર હોય તે છતાં, જે ગામકાણુની જમીન ઉપર કારીગરો અને ભૂમિહીન મજૂરોનાં રહેણાંકો સિવાયના મકાનો અથવા બાંધકામો આવેલા હોય અને કલમ ૩ હેઠળ સરકારે જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હોય તેવી એસ્ટેટમાં સમાવિષ્ટ થતી હોય તે જમીનના સંબંધમાં ગણાતિયો અથવા કબજા ગિરોદાર, પેટા-કલમ (૨) માં નિર્દિષ્ટ કરેલી મુદતની અંદર કોઈપણ વખતે તેમાંના ભોગવટા હકો સંપાદન કરવા અને તેની ઉપરનું બાંધકામ ગિરાસદારની અથવા બારખલીદારની માલકીનું હોય તો, યથાપ્રસંગ, ગિરાસદાર અથવા બારખલીદારને તેવી જમીનની અથવા ઉપલા બાંધકામની બજાર કિંમત જેટલી રકમ ભર્યેથી ખરીદવા હકદાર થશે :

ભોગવટા હકોનું સંપાદન અને અમુક ગામકાણુની જમીનમાં ગણાતિયાઓ અને કબજા-ગિરોદારે ઉપરના બાંધકામની ખરીદી કરવા બાબત.

પરંતુ આવો ગણાતિયો અથવા કબજાગિરોદાર ખેડૂત હોય ત્યારે આવી જમીનના આકારની અને ઉપલા બાંધકામની બજાર કિંમતની છ ગણી જેટલી રકમ ભર્યેથી તેવા ભોગવટા-હકો સંપાદન કરવા અને તેની ઉપરના બાંધકામ ખરીદવાને હકદાર થશે.

૫[૫૫ટીકરણ...-આ પેટા-કલમના હેતુઓ માટે વિધવા અથવા સગીર અથવા શારીરિક અથવા માનસિક રીતે અશક્ત હોય તેવી વ્યક્તિ અથવા ફોજદારમાં નોકરી કરતી વ્યક્તિ અથવા પોપણકામ જમીનથી ઓછા ક્ષેત્રફળની જમીન ધરાવતી હોય તે વ્યક્તિ, તેણીએ અથવા તેણે ખેડાણ માટે તે જમીન બીજી કોઈ વ્યક્તિને પટ્ટે આપી હોય અથવા તેણી અથવા તે બીજી રીતે તે જમીનની જાતે ખેતી કરતા ન હોય તો પણ ખેડૂત છે એમ ગણાશે.]

(૨) આવો ગણાતિયો અથવા કબજા ગિરોદાર ભોગવટા-હકો સંપાદન કરવા અને ઉપરના બાંધકામ ખરીદવા માટે ઠરાવેલા નમૂનામાં સૌરાષ્ટ્ર એસ્ટેટ સંપાદન (દ્વિતીય સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૫૬ અમલમાં આવ્યાની તારીખથી ૬[ત્રણ વર્ષ]ની અંદર ક્લેક્ટરને અરજી કરી શકશે.

(૩) પેટા-કલમ (૨) હેઠળની અરજી મળ્યે ક્લેક્ટર, ઠરાવેલી રીતે તપાસ કર્યા પછી, પેટા-કલમ (૧) હેઠળ યથાપ્રસંગ, ગણાતિયાઓ અથવા કબજા ગિરોદારે આપવાની રકમ દર્શાવતો હુકમ કરી શકશે.

(૪) કબજા ગિરોદારે આપવાની ક્લેક્ટરે નક્કી કરેલી રકમ, સૌરાષ્ટ્ર ખેડૂત દોણદાર રાહત અધિનિયમ, ૧૯૫૪ હેઠળ ભાઈ અથવા બીજી કોઈ સત્તા ધરાવતી દીવાની કોર્ટની તેની પાસેથી લાગી થયેલી જણાય તે રકમ પેટે સરભર કરવામાં આવશે.

(૫) પેટા-કલમ (૩) હેઠળ ક્લેક્ટરે કરેલો હુકમ કલમો, ૮, ૧૦ અને ૧૨ના હેતુઓ માટે ચૂકાદો છે એમ ગણાશે.

૧. મુંબઈ (સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તાર) રાજ્ય અને સમવર્તી વિષયોને લગતા કાયદા સુસંગતીકરણ હુકમ, ૧૯૫૬થી “રાજ્ય” એ શબ્દને બદલે આ શબ્દો મૂક્યા છે.
૨. ગુજરાત રાજ્ય અને સમવર્તી વિષયોને લગતા કાયદા સુસંગતીકરણ હુકમ, ૧૯૬૦થી “મુંબઈ રાજ્ય” એ શબ્દોને બદલે આ શબ્દો મૂક્યા છે.
૩. સન ૧૯૬૪ના ગુજરાત અધિનિયમ ૧૫ની કલમ ૪, અનુસૂચિથી “મહેસૂલી કમિશનર” એ શબ્દોને બદલે આ શબ્દ મૂક્યો છે.
૪. સન ૧૯૫૬ના સૌરાષ્ટ્ર અધિનિયમ નંબર ૪૪ ની કલમ ૨થી કલમો ૪૬ અને ૪૭ દાખલ કરી છે.
૫. સન ૧૯૫૭ના મુંબઈ અધિનિયમ ૩૫ની કલમ ૨થી આ સ્પષ્ટીકરણ દાખલ કર્યું છે અને તે હંમેશા દાખલ કરેલું છે એમ ગણાશે.
૬. સન ૧૯૫૮ના મુંબઈ અધિનિયમ ૭૮ની કલમ ૨ થી “બે વર્ષ” એ શબ્દોને બદલે આ શબ્દો મૂક્યા છે.

સ્પષ્ટીકરણ.—આ કલમ અને કલમ ૪-ખના હેતુઓ માટે—

(૧) “ગણિતિયો” એટલે ગણિત અથવા વેશે ભર્યેથી ગિરાસદાર અથવા બારખલીદાર પાસેથી પટ્ટા પર ગામઠાણની જમીન ધરાવતી વ્યક્તિ અથવા આવા ગિરાસદાર અથવા બારખલીદાર મારફત દાવો કરતી અને આવી જમીનનો ખરેખર અને વાસ્તવિક કબજો ધરાવતી વ્યક્તિ;

(૨) “કબજ ગિરાદાર” એટલે ગિરાસદાર અથવા બારખલીદાર પાસેથી ગીરો તરીકે ગામઠાણની જમીન ધરાવતી હોય અને તેમાં ખરેખર રહેતી હોય અથવા ધધિ કરતી હોય અથવા આવા ગામઠાણની જમીન ઉપર બધિલું મકાન અથવા ઉપરનું બાંધકામ ધાર્મિક અથવા સખાવતી હેતુ માટે વાપરતી હોય તેવી વ્યક્તિ;

(૩) “બજાર કિંમત” એટલે, લાગુ પાડ્યા પ્રમાણેના જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૮૪ ની કલમો ૨૩ અને ૨૪ની જોગવાઈઓ લાગુ પડતી હોય તેટલે સુધી તે અનુસાર અંદાજેલી કિંમત.

ગામઠાણની
જમીન અને
ઉપરનું બાંધકામ
ખાલી કરાવવા
ઉપર પ્રતિબંધ.

૪ખ. આ અધિનિયમમાં અથવા તે સમયે અમલમાં હોય તેવા બીજા કોઈ કાયદામાં ગમે તે મજકૂર હોય તે છતાં, કોઈ ગણિતિયા અથવા કબજ ગિરાદાર કોઈ ગામઠાણની જમીન અથવા તે ઉપર કોઈ બાંધકામ માટે કલમ ૪-ક હેઠળ તેમાંના ભોગવટા-હકો ખરીદવા માટે અરજી કરવાને હકદાર હોય તો, તેને તેવી જમીન અથવા ઉપરનું બાંધકામ, આવી અરજી કરવામાં આવી હોય તો તેનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો ન હોય ત્યાંસુધી, અને આવી અરજી કરવામાં આવી ન હોય ત્યારે, કલમ ૪-કની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ નક્કી કરેલી મુદત પૂરી ન થાય ત્યાંસુધી, ખાલી કરાવી શકાશે નહિ.]

ગામઠાણની
જમીનમાં
ભોગવટા-હકો
સંપાદન કરવા
માટે અને કલમ
૪-ક હેઠળ ઉપરના
બાંધકામની
ખરીદી કરવા
માટે સમય
સ્થગિત બાબત.

૧[૪ગ. (૧) કોઈ ગણિતિયા અથવા કબજ ગિરાદાર કલમ ૪-ક હેઠળ ગામઠાણની જમીનમાં ભોગવટા-હકો સંપાદન કરવા અને તેની ઉપરનું બાંધકામ કરવા હકદાર હોય તોપણ તેણે, તેમાં નિર્દિષ્ટ કરેલી મુદતની અંદર તે કલમની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ અરજી કરી ન હોય ત્યારે આવી મુદત પૂરી થઈ ગઈ હોય તે છતાં, સૌરાષ્ટ્ર એસ્ટેટ સંપાદન (ગુજરાત સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ના આરંભની તારીખથી એક વર્ષની મુદતની અંદર ગામઠાણની જમીનમાંના ભોગવટા-હકો સંપાદન કરવા અને ઉપરનું બાંધકામ ખરીદવા માટે અરજી કરી શકશે.

(૨) પેટા-કલમ (૧)ની જોગવાઈઓને અધીન રહીને, કલમો ૪-ક અને ૪-ખની જોગવાઈઓ, જરૂરી ફેરફાર સાથે, આવા ગણિતિયા અથવા કબજ ગિરાદારને અને તેણે પેટા-કલમ (૧) હેઠળ કોઈ અરજી કરી હોય તો તેને લાગુ પડશે.]

સને
૧૯૬૧
નો
ગુજ-
રાત
નો
૨૪-મે

અમુક જમીનો
સંપાદન કરી
થકાશે નહિ.

૫. (૧) કલમ ૩ અથવા કલમ ૪માં ગમે તે મજકૂર હોય તે છતાં,—

(ક) જે ખેડી ન શકાય તેવી પડતર બીડની જમીન, વાડા અને કોડિયા ૨[૩[ગુજરાત રાજ્ય]] માં નિહિત થશે નહિ અને તેની મિલકત બનશે નહિ.

૪[ખ] સૌરાષ્ટ્ર જમીન સુધારા અધિનિયમ, ૧૯૫૧ હેઠળ પુનર્વસવાટ માટે આપવામાં આવતી ગ્રાન્ટના હેતુ માટે ‘ખ’ અને ‘ગ’ વર્ગના ગણિતિયા કોઈ ગિરાસદાર અથવા બારખલીદારની એસ્ટેટમાં સમાવિષ્ટ થયેલી બીડની જમીન, જે તેમની એસ્ટેટમાં સમાવિષ્ટ થયેલી ખેતીની જમીનનું કુલ ક્ષેત્રફળ આઠસો એકર કરતાં વધુનું હોય તો ૨[૩[ગુજરાત રાજ્ય]] માં નિહિત થશે નહિ અને તેની મિલકત બનશે નહિ; અને]

(ગ) ખેડી શકાય તેવી બીડની જમીન અથવા ગામઠાણની જમીન આ અર્થે કરવામાં આવેલા નિયમો અનુસાર, ગિરાસદાર અથવા બારખલીદારની જરૂરિયાત કરતાં વધારે ન હોય તો તેવી જમીન સંપાદન કરી શકાશે નહિ.

(ઘ) ગિરાસદારી મજમુ ગામોની બાબતમાં, ગામમાં આવેલી બીડની જમીનનું કુલ ક્ષેત્રફળનો એક ચતુર્થાંશનો ભાગ સંપાદન કરી શકાશે નહિ.

(૨) કોઈ બીડની જમીન અથવા ગામઠાણની જમીન, પેટા-કલમ (૧) ની જોગવાઈઓ હેઠળ સંપાદન કરી ન હોય અને ગિરાસદારો અથવા બારખલીદારો તેવી બીડની જમીનનો અથવા ગામઠાણની જમીન જુદા હેતુ માટે વાપરી હોય તો તેવી જમીન કલમ ૪ ની જોગવાઈઓ હેઠળ સંપાદન કરવાને પાત્ર થશે.

૧. સન ૧૯૬૧ના ગુજરાત અધિનિયમ ૨૪ની કલમ ૨ થી કલમ ૪ ગ દાખલ કરી છે.

૨. મુંબઈ (સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તાર) રાજ્ય અને સમવર્તી વિષયોને લગતા કાયદા સુસંગતીકરણ હુકમ, ૧૯૫૬ થી “રાજ્ય” એ શબ્દને બદલે આ શબ્દો દાખલ કર્યા છે.

૩. ગુજરાત રાજ્ય અને સમવર્તી વિષયોને લગતા કાયદા સુસંગતીકરણ હુકમ, ૧૯૬૦ થી “મુંબઈ રાજ્ય” એ શબ્દોને બદલે આ શબ્દો દાખલ કર્યા છે.

૪. સન ૧૯૫૨ના સૌરાષ્ટ્ર અધિનિયમ નંબર ૨૧ ની કલમ ૨ થી અસલને બદલે આ ખંડ મૂક્યો છે.

૬. ગિરાસદારે અથવા બારખલીદારે સન ૧૯૫૧ના એપ્રિલ મહિનાની ૧૭મી તારીખ પછી ગામઠાણની જમીનનું, ખેડી શકાય તેવી પડતર જમીનનું, બીડની જમીનનું અથવા ખેડી ન શકાય તેવી પડતર જમીનનું કોઈ પણ પ્રકારનું કરેલું વેચાણ, ગોંચે અથવા તબદીલી, સરકારે આ અર્થે અધિકૃત કરેલા કોઈ અધિકારીએ બહાવ કર્યું ન હોય, તો આવી તબદીલીના પક્ષકારોને અથવા તેમની નીચે દાવો કરતી કોઈ વ્યક્તિને કોઈ હકો અથવા ઉપાયો આપવા માટે અસરકારક થશે નહિ.

અમુક લેવડ દેવડો ઉપર નિયંત્રણ.

૭. (૧) કલમ ૪ હેઠળ ૧૨ [ગુજરાત રાજ્ય] માં નિહિત થાય અને ગુજરાત રાજ્યની મિલકત થાય તેવી કોઈ મિલકતમાં હક ધરાવતા દરેક ગિરાસદાર અથવા બારખલીદાર, નીચેના પરિચ્છેદોમાં જોગવાઈ કરેલી રીતે વળતર માટે હકદાર થશે:—

ગિરાસદારો અને બારખલીદારોના હકોની નાબૂદી માટે તેમને આપવાનું વળતર

(ક) ગિરાસદારે અથવા બારખલીદારે, યથાપ્રસંગ પ્રાપ્ત તારીખથી ૩૧ અથવા સન ૧૯૫૬ના જુલાઈ મહિનાની ૧લી તારીખ પહેલાં, બેમાંથી જે મોડું હોય ત્યારથી] બાર મહિનાની મુદતની અંદર, તેનો હક તેની માગણીના કારણે, અને તેની હકો નાબૂદ થવાને લીધે તેણે માંગેલી વળતરની રકમ જણાવતી લેખિત અરજી કલેક્ટરને કરવી જોઈશે:

જા પંરંતુ કલેક્ટર, રાજ્ય સરકારની મંજૂરી લઈને, આ ખંડમાં જણાવેલી મર્યાદાની મુદત પૂરી થઈ ગયા પછી કરેલી અરજી દાખલ કરી શકશે.]

(ખ) કલેક્ટર, અધિનિયમમાં જોગવાઈ કરેલી રીતે વિધિસર તપાસ કરશે અને જો તેને એમ ખાતરી થાય કે જમીનમાં અરજદારના કોઈ હકો હતા અને તે હકો કલમ ૪ હેઠળ નાબૂદ થઈ ગયેલા છે, તો સુધાર્યા પ્રમાણેના જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૯૮૪ની કલમ ૧૧માં કરાવેલી રીતે, નીચેની શરતોને અધીન રહીને ચૂકાદો આપશે:—

(૧) સંપાદન કરેલી મિલકત બીડની જમીન હોય તો, વળતરની રકમ સરેરાસ ચોખ્ખી આવકની આઠ ગણી રકમ જેટલી થશે;

(૨) સંપાદન કરેલી મિલકત ખેડી શકાય તેવી પડતરની જમીન હોય તો ૫૧ જે વર્ષમાં આવી મિલકત અથવા તેના ભાગ પટે આપવામાં આવે અને તેમાંથી ૧૨ [ગુજરાત રાજ્ય] ને આવક મળતી હોય તે પછીના પંદર વર્ષની મુદત દરમિયાન સરકારને, આ અર્થે કોઈ ભાગવટા કિંમત મળતી હોય તો તે સહિત ૧૨ [ગુજરાત રાજ્ય] ને સદરજુ મિલકત કે તેના ભાગમાંથી તેને લાગુ પાડવામાં આવેલા આકારમાંથી મળતી આવક જેટલું વળતર થશે;]

(૩) સંપાદન કરેલી મિલકત, ખેડવામાં આવી ન હોય તેવી પડતર જમીન હોય અથવા ગામઠાણની જમીન હોય તો, તે જ ગામમાં અથવા તેની લગોલગ આવેલા ખાલસા અથવા આકારેલા ગામમાં તે વિસ્તારની પડતર ખેડાણની જમીન માટે લેવા પાત્ર વાર્ષિક આકારની બમણી રકમ જેટલી વળતરની રકમ થશે;

(૪) સંપાદન કરેલી મિલકત, કોઈ શાળા, ધર્મશાળા, ચોરા, સાર્વજનિક મંદિર અથવા બીજી જાહેર મકાન અથવા આનું બાંધકામ (જેના ઉપર આનું જાહેર મકાન અથવા બાંધકામ હોય તે સહિત) હોય તો વળતરની રકમ તે જ ગામમાં અથવા તેની લગોલગના ખાલસા અથવા આકારેલા ગામમાં, જેના ઉપર મકાન અથવા બાંધકામ ઊભાં કરવામાં આવ્યાં હોય તે જ જમીન જેટલા ક્ષેત્રફળની ખેડી શકાય તેવી પડતર જમીન માટે લેવાપાત્ર વાર્ષિક આકારની રકમ કરતાં બમણી થશે;

૧. મુંબઈ (સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તાર) રાજ્ય અને સમવર્તી વિષયોને લગતા કાયદા સુસંગતીકરણ હુકમ, ૧૯૫૬થી “રાજ્ય” એ શબ્દને બદલે આ શબ્દો મૂક્યા છે.

૨. ગુજરાત રાજ્ય અને સમવર્તી વિષયોને લગતા કાયદા સુસંગતીકરણ હુકમ, ૧૯૬૦થી “મુંબઈ રાજ્ય” એ શબ્દોને બદલે આ શબ્દો મૂક્યા છે.

૩. સન ૧૯૫૬ના સૌરાષ્ટ્ર અધિનિયમ નંબર ૨૨ની કલમ ૨ થી આ શબ્દો અને આંકડાઓ દાખલ કર્યા છે.

૪. સન ૧૯૫૮ના મુંબઈ અધિનિયમ નંબર ૨૫ની કલમ ૨ થી આ પંરંતુક દાખલ કરેલા છે અને તે હંમેશા દાખલ કરેલા છે એમ જણાશે.

૫. સન ૧૯૫૪ના સૌરાષ્ટ્ર અધિનિયમ નંબર ૩૪થી આ શબ્દો દાખલ કર્યા છે.

(૧) મિલકત, લોકો આવવા જવાનો હક ભોગવતા હોય અથવા આવવા જવાનો હક સંપાદન કર્યો હોય અથવા કોઈ વ્યક્તિનો પડોશલક હોય તેવી જમીન હોય તો વળતરની રકમ તે જ વિસ્તારની ખેડી શકાય તેવી પડતર જમીન માટે તે જ ગામમાં અથવા તેની લગભગના ખાલસા ગામમાં અથવા આકરેલાં ગામમાં લેવાપાત્ર વાર્ષિક આકારની રકમ જેટલી થશે ;

(૬) જમીન ઉપર ઝાડો હોય તો વળતરની રકમ, તેવાં ઝાડોની “બજાર કિંમત” પ્રમાણે થશે.

સ્પષ્ટીકરણ.—આ ખંડના હેતુ માટે, ઝાડો એટલે ઝાડોનું ટુંડ અથવા ગિરાસદારે અથવા બારખલીદારે ઉગાડેલા અને રોપેલાં ઝાડો અને છૂટા છવાયાં ઝાડો અથવા ઝાડવાઓનો તેમાં સમાવેશ થતો નથી.

(૭) જમીન ઉપર કોઈ નવપ્રાપ્ત બંધ બાંધેલો હોય અથવા બીજું બાંધકામ હોય તો ઘસારા માટે કપાતો કરીને બાંધકામના પડતર ખર્ચ જેટલી વળતરની રકમ હોવી જોઈશે.

સ્પષ્ટીકરણ.—આ કલમના હેતુઓ માટે “બજાર કિંમત” એટલે સુધાર્યા પ્રમાણેના જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમો ૨૩ અને ૨૪ની જોગવાઈઓ જેટલે સુધી લાગુ પડતી હોય તેટલે સુધી, તે અનુસાર અંદાજેલી કિંમત.

(૨) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આપેલો દરેક ચૂકાદો સુધાર્યા પ્રમાણેના જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૨૬માં ઠરાવેલાં નમૂનામાં હોવો જોઈશે, અને સદરહુ અધિનિયમની જોગવાઈઓ, શક્ય હોય તેટલે સુધી, આવા ચૂકાદા આપવાને લાગુ પાડી શકાશે.

(૩) કોઈ જમીન બીડની જમીન, પડતર ખેડાણની જમીન અથવા ગૌચરની જમીન છે કે નહિ તે અંગેની કોઈ તકરાર થાય તો, સેટલમેન્ટ કમિશનરનો નિર્ણય આખરી ગણાશે.

કલેક્ટરના
ચૂકાદા સામે
અપીલ.

૮. સૌરાષ્ટ્ર મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ વટહુકમ, ૧૯૪૯માં ગમે તે મજકૂર હોય તે છતાં, સદરહુ વટહુકમ હેઠળ રહેલી સૌરાષ્ટ્ર મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલને, કલેક્ટરના ચૂકાદા સામે, અપીલ થઈ શકશે.

મહેસૂલ
ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ
અનુસરવાની
કાર્યરીતિ.

૯. (૧) સૌરાષ્ટ્ર મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ, અપીલ કરનારને અને સરકારને નોટિસ આપ્યા પછી અપીલનો નિર્ણય કરશે અને તેનો નિર્ણય નોંધશે.

(૨) આ અધિનિયમ હેઠળ અપીલોનો નિર્ણય કરવામાં, સૌરાષ્ટ્ર મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ, દીવાની કાર્યરીતિ અધિનિયમ, ૧૯૦૮ હેઠળ અસલ કોર્ટના હુકમનામા અથવા હુકમમાંથી અપીલોનો નિર્ણય કરવામાં કોર્ટ જે કાર્યરીતિ અનુસરતી હોય તે અનુસરશે અને કોર્ટ જે સત્તાઓ ભોગવતી હોય તે ભોગવશે.

મુદત.

૧૦. આ અધિનિયમ હેઠળ સૌરાષ્ટ્ર મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલને કરેલી દરેક અપીલ, કલેક્ટરના ચૂકાદાની તારીખથી સાઠ દિવસની મુદતની અંદર દાખલ કરવી જોઈશે. ભારતના મુદત અધિનિયમ, ૧૯૦૮ ની કલમો ૪, ૫, ૧૨ અને ૧૪ ની જોગવાઈઓ આવી અપીલ દાખલ કરવા સંબંધમાં લાગુ પડશે.

કોર્ટ ફી.

૧૧. સૌરાષ્ટ્ર રાજ્યને સુધાર્યા અને લાગુ પાડ્યા પ્રમાણેના કોર્ટ ફી અધિનિયમ, ૧૮૭૦માં ગમે તે મજકૂર હોય તે છતાં, આ અધિનિયમ હેઠળ સૌરાષ્ટ્ર મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલને કરેલી દરેક અપીલ ઉપર ઠરાવવામાં આવે તેટલી કિંમતનો કોર્ટ ફી સ્ટેમ્પ હોવો જોઈશે.

મહેસૂલ
ટ્રિબ્યુનલનો
ચૂકાદા અને
નિર્ણય આખરી
ગણાશે.

૧૨. કલેક્ટરે આપેલો ચૂકાદો, સૌરાષ્ટ્ર મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલને અપીલ કરવાને અધીન રહીને, અને અપીલમાં સૌરાષ્ટ્ર મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ કરેલો નિર્ણય આખરી અને નિર્ણાયક ગણાશે અને કોઈ દાવામાં અથવા કોઈ કોર્ટમાંની કાર્યવાહીમાં તેની સામે વાંધો ઉઠાવી શકાશે નહિ.

તપાસ અને
કાર્યવાહી
ન્યાયિક કાર્યવાહી

૧૩. આ અધિનિયમ હેઠળ કલેક્ટર અને સૌરાષ્ટ્ર મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની બધી તપાસ અને કાર્યવાહી, ભારતના ફોજદારી અધિનિયમ, ૧૮૬૦ ની કલમો ૧૯૩, ૨૧૯ અને ૨૨૮ના અન્તર્ગત અર્થ મુજબ ન્યાયિક કાર્યવાહી ગણાશે.

૧૪. (૧) કલમ ૭ હેઠળ જે હકો માટે વળતર આપવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય તે સિવાયના જમીનમાંના કોઈ વ્યક્તિના હકો નાબૂદ કરતી અથવા તેમાં ફેરફાર કરતી આ અધિનિયમની કોઈ જોગવાઈથી કોઈ વ્યક્તિ નારાજ થઈ હોય, અને આવી રીતે હક નષ્ટ થવાથી અથવા તેમાં ફેરફાર થવાથી આવી જમીનની અથવા આવી જમીનમાંના અથવા તે ઉપરના કોઈ હકની જાહેર માલિકીમાં ફેરફાર થાય છે એવું આવી વ્યક્તિ સાબિત કરે તો, આવી વ્યક્તિ, જે તારીખે આવા હકો નાબૂદ કરવામાં અથવા તેમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યા હોય તે તારીખથી બાર મહિનાની મુદતની અંદર વળતર માટે ક્લેક્ટરને અરજી કરી શકશે.

બીજા કોઈ હકો નાબૂદ કરવા અથવા તેમાં ફેરફાર કરવા માટે વળતરની રીત.

(૨) અધિનિયમમાં જોગવાઈ કરેલી ગીતે વિધિસરની તપાસ કર્યા પછી ક્લેક્ટર, પોતાને વાજબી અને પૂરતું લાગે તેટલી વળતરની રકમ નક્કી કરતો ચૂકાદો આપશે. વળતરની રકમ નક્કી કરતી વખતે, ક્લેક્ટર, સુધાર્યા પ્રમાણેના જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૨૩ની પેટા-કલમ (૧) અને કલમ ૨૪ની જોગવાઈઓને અનુસરશે.

(૩) કલમો ૮ થી ૧૩ (બંને સહિત) ની જોગવાઈઓ, શક્ય હોય તેટલે સુધી, યથાપ્રસંગ, આવા ચૂકાદા અથવા અપીલ અંગેની કાર્યવાહીને લાગુ પડશે.

૧૫. કોઈ કસ્ટમાં અથવા તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાયદામાં ગમે તે મજકૂર હોય તે છતાં, દીવાની કોર્ટના અથવા બીજી રીતે, આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ સરકારે સંપાદન કરેલી એસ્ટેટ ઉપર બોજા કરીને અથવા ગીરા મૂકીને મેળવવામાં આવી હોય અથવા આ અધિનિયમની જોગવાઈઓના પરિણામે લેણી થતી હોય તેવી કોઈ રકમ માટે ગિરાસદાર કે બારખલીદાર સામે અમલ થઈ શકે તેવા કોઈ દીવાની કોર્ટના હુકમનામા કે હુકમ હેઠળ ઊભા થતા દાવા કે જવાબદારીનો અમલ, એવી રીતે સંપાદન કરેલી એસ્ટેટ સામે થઈ શકશે નહિ અને એવો પ્રત્યેક દાવો કે જવાબદારી એવી એસ્ટેટના સંબંધમાં ગિરાસદાર કે બારખલી-દારને આપવાના વળતર ઉપર બોજા તરીકે ગણાશે.

સંપાદન કરેલી એસ્ટેટ સામે અમુક ગીરા અને બોજાઓનો અમલ થઈ શકશે નહિ.

૧૬. (૧) સરકાર, રાજ્યપત્રમાં જાહેરનામું પ્રસિધ્ધ કરીને આ અધિનિયમના હેતુઓ અમલમાં લાવવા માટે, નિયમો કરી શકશે.

નિયમો.

(૨) ખાસ કરીને અને પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓની વ્યાપકતાને બાધ આવ્યા સિવાય આવા નિયમોથી નીચેની બાબતો માટે જોગવાઈ કરી શકાશે :-

૧[(ક) કલમ ૪-કની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ ક્લેક્ટરને કરવાની અરજીનો નમૂનો ;

(ખ) કલમ ૪-કની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ કરવાની તપાસની રીત ;

૨[(ગ)] કલમ ૧૧ હેઠળ *સૌરાષ્ટ્ર મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલને અપીલ કરવા માટે ભરવાની કોર્ટ ફી સ્ટેમ્પની કિંમત ;

૨[(ઘ)] ગિરાસદાર અથવા બારખલીદાર પાસે તેમની આવશ્યકતાઓ માટે ગમખામાં આવતી ગામ-દાણની જમીનનું ક્ષેત્રફળ ; અને

૨[(ચ)] આ અધિનિયમ હેઠળ *ઠરાવવાની અથવા ઠરાવવામાં આવે તેવી બીજી કોઈ બાબત.

(૩) આ કલમ હેઠળ કરેલા નિયમો અગાઉથી પ્રસિધ્ધ કરવાની શરતને અધીન રહેશે.

૧૭. આ અધિનિયમની જોગવાઈઓને અધીન રહીને, અધિનિયમની જોગવાઈઓ, તમામ ગિરાસદારો અથવા બારખલી જમીનને લાગુ પડે છે અને આથી લાગુ પાડવાનું જાહેર કરવામાં આવે છે.

ગિરાસદારો અથવા બારખલી જમીનને અધિનિયમ લાગુ પાડવા બાબત

૧૮. સૌરાષ્ટ્ર ધરખેડ ગણોત્તર પતાવટ અને ખેતી જમીન વટહુકમ, ૧૯૪૯ (સન ૧૯૪૯નો ૧૮૬૭મ નંબર ૪૧) ની કલમ ૧૯માં—

૨૬ કરવા બાબત અને સુધારા.

(ક) પેટા-કલમ (૧)માં “પેટા-કલમો (૨) અને (૩) ની જોગવાઈઓને અધીન રહીને” એ શબ્દોને બદલે “તે” શબ્દ મૂકવો.

(ખ) પેટા-કલમ (૨) અને (૩) કમી કરવી.

૧. સન ૧૯૫૬ના સૌરાષ્ટ્ર અધિનિયમ નંબર ૪૪ની કલમ ૩ થી ખંડો (ક) અને (ખ) દાખલ કર્યા છે.

૨. એજનથી અસલ ખંડો (ક), (ખ) અને (ગ), ને ખંડો (ગ), (ઘ) અને (ચ) તરીકે ફરી નંબર આપેલા છે.

* હવે “ગુજરાત મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ” જુઓ સન ૧૯૫૮ના મુંબઈના ૩૧માની કલમો ૨૧ (ગ) અને ૨૧(૨).